

Sygn. akt II KK 326/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 12 grudnia 2012 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Waldemar Płóciennik (przewodniczący)

SSN Eugeniusz Wildowicz (sprawozdawca)

SSN Włodzimierz Wróbel

Protokolant Anna Janczak

w sprawie A. M.K.

podejrzanej z art. 226 § 1 k.k. w zw. z art. 57a § 1 k.k.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w trybie art. 535 § 5 k.p.k.

w dniu 12 grudnia 2012 r.,

kasacji, wniesionej przez Prokuratora Generalnego na korzyść podejrzanej

od wyroku Sądu Rejonowego

z dnia 14 lipca 2011r.

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Rejonowemu do ponownego
rozpoznania.**

UZASADNIENIE

W dniu 16 marca 2010 r., prokurator Prokuratury Rejonowej, na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k., art. 324 § 1 k.p.k., art. 93 k.k. i art. 94 § 1 k.k., skierował do Sądu Rejonowego wniosek o:

1. umorzenie śledztwa przeciwko A. M. K. podejrzanej o popełnienie czynu z art. 226 § 1 k.k. w zw. z art. 57a § 1 k.k. - wobec nie popełnienia przez podejrzaną

zarzucanego jej przestępstwa ze względu na stan niepoczytalności w chwili czynu, tj. na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k.,

2. zastosowanie wobec podejrzanej środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia jej w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym o podstawowym systemie zabezpieczenia.

W uzasadnieniu wniosku wskazano, że A. M. K. dopuściła się zarzucanego jej czynu. Z uwagi na stwierdzoną przez biegłych lekarzy psychiatrów chorobę psychiczną nie mogła ona jednak w chwili czynu rozpoznać jego znaczenia i pokierować swoim postępowaniem. Ponieważ stan zdrowia podejrzanej wskazywał na duże prawdopodobieństwo popełnienia przez nią czynu o dużej szkodliwości społecznej, powinna ona być skierowana na internację do odpowiedniego oddziału psychiatrycznego o podstawowym systemie zabezpieczenia.

Wniosek ten rozpoznawano na posiedzeniu w dniu 19 kwietnia 2010 r. W trakcie tego posiedzenia sąd postanowił skierować sprawę na rozprawę. Przed rozprawą główną w dniu 14 lipca 2011 r. przeprowadzono ponowne badanie sądowo - psychiatryczne podejrzanej. Na rozprawie sąd wysłuchał dwóch biegłych lekarzy psychiatrów i biegłego psychologa, którzy tego dnia badali podejrzaną i wydali opinię o stanie jej zdrowia. Biegli potwierdzili swoją opinię wskazując, że w czasie popełnienia zarzucanego czynu podejrzana - z uwagi na chorobę psychiczną w postaci organicznego zaburzenia nastroju - działała w warunkach, o jakich mowa w art. 31 § 1 k.k. Jednakże, zdaniem biegłych, obecnie podejrzana znajduje się w stanie stabilizacji nastroju i nie wymaga zastosowania środka zabezpieczającego w postaci internacji. Ponadto wyrazili oni pogląd, że jeżeli podejrzana podejmie systematyczne leczenie ambulatoryjne i będzie powstrzymywała się od nadużywania alkoholu, nie będzie istniało po jej stronie prawdopodobieństwo popełnienia czynu tego samego rodzaju. Wskazali także, że właściwe w takiej sytuacji jest stosowanie środków stabilizujących nastrój, a w konsekwencji konieczne jest podjęcie przez nią leczenia ambulatoryjnego. Musi to być przy tym leczenie dwutorowe. Leczenie choroby psychicznej musi odbyć się w poradni zdrowia psychicznego, zaś leczenie odwykowe w poradni leczenia odwykowego.

W związku z tym, prokurator nie poparł wniosku w zakresie dotyczącym zastosowania wobec podejrzanej środka zabezpieczającego w postaci jej umieszczenia w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. Natomiast wniósł o

umorzenie postępowania i zobowiązanie podejrzanej do podjęcia leczenia ambulatoryjnego w zakresie choroby psychicznej i alkoholowej.

Sąd Rejonowy, wyrokiem z dnia 14 lipca 2011 r. na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 414 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 31 § 1 k.k. umorzył postępowanie karne wobec A. M. K. Na podstawie art. 93 k.k. i art. 94 § 1 i 2 k.k. orzekł wobec podejrzanej tytułem środka zabezpieczającego skierowanie jej na leczenie psychiatryczne w systemie ambulatoryjnym oraz na leczenie odwykowe – przeciwalkoholowe w systemie ambulatoryjnym.

Wyrok ten nie został zaskarżony przez strony i uprawomocnił się w dniu 22 lipca 2011 r.

Kasację od tego wyroku wniósł – na podstawie art. 521 § 1 k.p.k. – Prokurator Generalny, zaskarżając wyrok w całości na korzyść podejrzanej. W kasacji zarzucił rażące i mające istotny wpływ na treść wyroku naruszenie przepisów prawa:

1. materialnego, a mianowicie art. 93 k.k. i art. 94 § 1 i 2 k.k., polegające na ich błędnej wykładni, iż pozwalają one na zastosowanie wobec podejrzanej, wobec której umorzono postępowanie z uwagi na zniesioną zdolność rozpoznania znaczenia czynu i pokierowania swoim postępowaniem, środka zabezpieczającego w postaci skierowania jej na leczenie psychiatryczne oraz leczenie odwykowe w systemie ambulatoryjnym,

2. procesowego, tj. art. 322 § 1 k.p.k., art. 324 § 1 i 2 k.p.k. oraz art. 354 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 414 § 1 k.p.k., polegające na wydaniu przez sąd, po przeprowadzeniu rozprawy, w niewłaściwej formie wyroku zamiast postanowienia, orzeczenia o umorzeniu postępowania karnego wobec podejrzanej, w sytuacji, gdy brak było podstaw do orzeczenia wobec niej, na podstawie art. 94 § 1 k.k., kumulatywnie środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia jej w zakładzie psychiatrycznym, podczas gdy w opisanych wyżej okolicznościach do wydania postanowienia o umorzeniu postępowania karnego wobec podejrzanej, ze względu na niepoczytalność, uprawniony był jedynie prokurator.

W konkluzji kasacji skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy Sądowi Rejonowemu do ponownego rozpoznania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna w stopniu oczywistym w rozumieniu art. 535 § 5 k.p.k.

Zaskarżony wyrok zapadł bowiem z rażąco obrazą przepisów prawa materialnego i procesowego, wskazanych w zarzutach kasacji, która miała istotny wpływ na jego treść.

Na wstępie, przed rozważeniem tych zarzutów wskazać należy, że Sąd Rejonowy zasadnie, z uwagi na brak przesłanek z art. 93 k.k. i art. 94 § 1 k.k., odstąpił od orzeczenia wobec podejrzanej środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia jej w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym. Natomiast nie dostrzegł, że brak było podstaw prawnych do stosowania wobec podejrzanej również innego środka zabezpieczającego.

Rację ma skarżący, że w sprawie doszło do naruszenia przepisów art. 93 k.k. i art. 94 § 1 k.k., poprzez ich błędną wykładnię polegającą na przyjęciu, że pozwalają one na zastosowanie środka zabezpieczającego w postaci skierowania na leczenie psychiatryczne i odwykowe w systemie ambulatoryjnym wobec sprawcy, co do którego umorzono postępowanie z uwagi na zniesioną poczytalność.

Przepis art. 93 k.k. ma charakter ogólnej normy gwarancyjnej. Odnosi się do wszystkich środków zabezpieczających związanych z umieszczeniem sprawcy w zakładzie zamkniętym lub skierowaniem na leczenie ambulatoryjne i nie może stanowić samodzielnej podstawy ich stosowania, w oderwaniu od poszczególnych sytuacji procesowych, określonych w innych przepisach Rozdziału X Kodeksu karnego (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 października 2011 r., V KK 347/11, OSNKW 2012, z. 2, poz. 15).

W stosunku do sprawców popełniających czyny zabronione w stanie niepoczytalności określonej w art. 31 § 1 k.k. wyłączne zastosowanie ma przepis art. 94 § 1 k.k., przewidujący orzeczenie, po spełnieniu określonych w nim przesłanek, jedynie o umieszczeniu sprawcy w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym.

Natomiast skierowanie na leczenie ambulatoryjne, o którym stanowi art. 93 k.k., związane jest ze szczegółowymi przesłankami przewidzianymi w art. 95a § 1 i § 1a k.k. oraz art. 97 § 1 k.k., a więc wówczas, gdy została orzeczona kara pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia jej wykonania.

Sąd Rejonowy orzekając wobec podejrzanej środek zabezpieczający w postaci skierowania jej na leczenie psychiatryczne i leczenie odwykowe w systemie ambulatoryjnym, powyższych reguł nie respektował. Nie można bowiem, bez

rażącego naruszenia art. 93 k.k. i art. 94 § 1 k.k., orzec środka zabezpieczającego w postaci skierowania na leczenie ambulatoryjne wobec sprawcy czynu działającego w warunkach określonych w art. 31 § 1 k.k.

Podstawą prawną zastosowania wobec podejrzanej środka zabezpieczającego w orzeczonej postaci nie mogły więc być wskazane w wyroku przepisy art. 93 k.k. i art. 94 § 1 i 2 k.k. To oczywiste uchybienie normom zawartym w tych przepisach skutkowało istotnym wpływem na treść zaskarżonego wyroku (art. 523 § 1 k.p.k.), gdyż prowadziło do orzeczenia wobec podejrzanej środka zabezpieczającego, który w realiach sprawy nie powinien zostać orzeczony.

Zasadny jest również zarzut rażącego naruszenia przepisów prawa procesowego podniesiony w punkcie 2. kasacji.

Po pierwsze, nie ulega wątpliwości, że sąd po rozpoznaniu wniosku prokuratora o umorzenie postępowania z uwagi na niepoczytalność podejrzanego i zastosowanie wobec niego środka zabezpieczającego, niezależnie od tego, czy czyni to na posiedzeniu, czy na rozprawie – orzeka w formie postanowienia (zob. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 sierpnia 1999 r., I KZP 21/99, OSNKW 1999, z. 9 – 10, poz. 49). Wydanie w tej sprawie wyroku, po rozpoznaniu na rozprawie złożonego przez prokuratora w trybie art. 324 § 1 k.p.k. wniosku, stanowiło więc rażące naruszenie art. 354 pkt 2 k.p.k. i art. 414 §1 k.p.k.

Po drugie, skoro po przesłuchaniu na rozprawie w dniu 14 lipca 2011 r. biegłych lekarzy psychiatrów i psychologa okazało się, że brak jest podstaw prawnych do zastosowania wobec podejrzanej środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia jej w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, na podstawie art. 94 § 1 k.k., sąd powinien był odmówić uwzględnienia wniosku o umorzenie postępowania i przekazać sprawę prokuratorowi. Do umorzenia postępowania ze względu na niepoczytalność sprawcy, gdy nie ma podstaw do orzeczenia wobec niego środka zabezpieczającego, uprawniony jest bowiem jedynie prokurator (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 23 kwietnia 2002 r., I KZP 7/02, OSNKW 2002, z. 7 – 8, poz. 59). Sąd Rejonowy orzekając o umorzeniu postępowania wobec podejrzanej na podstawie art. 17 § 1 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 31 § 1 k.k., w sytuacji gdy brak było podstaw do uwzględnienia wniosku złożonego w trybie art. 324 § 1 k.p.k. o umieszczenie jej w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym, dopuścił się rażącego naruszenia art. 322 § 1 k.p.k. i art. 324 § 1 k.p.k.

Stwierdzone rażąco naruszenia prawa procesowego miały istotny wpływ na treść orzeczenia, jako że w obiegu prawnym funkcjonuje orzeczenie o umorzeniu postępowania karnego wobec A. M.K. wydane przez niewłaściwy organ i w nieprawidłowej formie.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy, oceniając zarzuty i wniosek skarżącego za oczywiście zasadne, uwzględnił skargę kasacyjną na posiedzeniu.

Ponownie rozpoznając sprawę sąd właściwy odmówi uwzględnienia wniosku o umorzenie postępowania i zastosowanie wobec podejrzanej środka zabezpieczającego w postaci umieszczenia jej w zamkniętym zakładzie psychiatrycznym i przekaze sprawę prokuratorowi, celem umorzenia postępowania karnego wobec A. M. K.

Kierując się powyższym Sąd Najwyższy orzekł jak w wyroku.